

■ از نظر شما، تحریم‌ها و محدودیت‌های بین‌المللی چه تأثیری بر بلوغ فنی صنعت پتروشیمی و افزایش توانمندی‌های داخلی این صنعت داشته است؟

به‌طور کلی، در کشورهایی که از ظرفیت انسانی و نیروی جوان توانمندی برخوردارند، محدودیت‌های خارجی می‌تواند به فرصتی برای رشد درون‌زا تبدیل شود. در صنعت پتروشیمی نیز تحریم‌ها سبب شد تمرکز بیشتری بر اتکا به توان داخلی و افزایش خودکفایی شکل بگیرد و این موضوع به بلوغ فنی صنعت کمک کرد.

برای مثال، در اوایل دهه ۱۳۸۰ یکی از چالش‌های جدی صنعت پتروشیمی، تأمین کاتالیست‌ها و افزودنی‌های فرآیندی بود. حتی با وجود خوراک، فناوری و تجهیزات، نبود کاتالیست می‌توانست کل فرآیند تولید را مختل کند و به همین دلیل این حوزه به‌طور جدی هدف تحریم‌ها قرار گرفته بود. اما با تلاش پژوهشگران و متخصصان داخلی، امروز نه تنها دغدغه‌ای در تأمین کاتالیست وجود ندارد، بلکه ایران به صادرکننده کاتالیست نیز تبدیل شده و در دو تا سه سال اخیر صادرات آن به کشورهای دیگر انجام می‌شود.

کاتالیست‌ها فقط یک نمونه هستند و در حوزه‌هایی مانند ساخت تجهیزات، توسعه دانش‌های فنی و فرآیندی نیز پیشرفت‌های قابل توجهی حاصل شده است. به نظر من، محدودیت‌های بین‌المللی در مجموع در کنار همه مشکلاتی که برای صنعت داشته است، نقش مهمی در تقویت توانمندی داخلی و بلوغ فنی صنعت پتروشیمی در سال‌های اخیر داشته است.

■ از نظر شما، مهم‌ترین دستاورد ماندگار صنعت پتروشیمی که می‌توانید به آن اشاره کنید، چیست؟

از نظر بنده، تأمین و رونق صنایع پایین‌دستی در کشور مهم‌ترین دستاورد ماندگار صنعت پتروشیمی است که سبب شکل‌گیری بیش از ۱۵ هزار بنگاه کوچک و بزرگ در این حوزه شده است. افزون بر این، صنعت پتروشیمی با کسب رتبه اول ارزآوری در بخش صنایع غیرنفتی، نقش بزرگی در اقتصاد کشور ایفا می‌کند. از سوی دیگر، ساخت و بومی‌سازی تجهیزات و کاتالیست‌ها از دیگر موفقیت‌های مهم این صنعت به شمار می‌رود که سبب خودکفایی و پیشرفت‌های فنی چشمگیری شده است.

■ پیام شما به مدیران جوان فعال در صنعت پتروشیمی چیست؟

امروز که بسیاری از مدیران با تجربه بازنشسته می‌شوند، مدیران جوان باید شناخت عمیقی از کسب‌وکار پتروشیمی، جایگاه آن در اقتصاد کشور و نقش خود در این صنعت داشته باشند. استفاده از تجربیات پیشینیان و همزمان داشتن انگیزه و نوآوری، کلید موفقیت آنها خواهد بود. توصیه من این است که همیشه پیگیر یادگیری باشند و با نگاه راهبردی به آینده صنعت نگاه کنند. ▀

با آغاز جنگ تحمیلی و خسارات وارد شده به تأسیسات در حال ساخت، طرف ژاپنی از این پروژه انصراف داد و خارج شد، اما تصمیم راهبردی طرف ایرانی برای ادامه کار و تکمیل پروژه با اتکا به توان داخلی، مسیری تعیین‌کننده برای صنعت پتروشیمی کشور رقم زد؛ امروز نیز پتروشیمی بندر امام (ره) همچنان بزرگ‌ترین مجتمع پتروشیمی کشور است.

در مراحل بعدی، ایجاد منطقه بزرگ پتروشیمی ماهشهر به‌عنوان یک پارک صنعتی متمرکز بر خوراک مایع، یکی دیگر از تصمیم‌های راهبردی مهم بود. چنین واحدهایی که محصولات خود را به یکدیگر منتقل می‌کنند و تولید محصولات متنوع و باارزش، نقش مهمی در تأمین نیازهای داخلی و توسعه صنعت پتروشیمی کشور ایفا کرده است.

تصمیم راهبردی دیگر، استفاده بهینه از منابع گازی مشترک در منطقه پارس جنوبی و عسلویه بود. در مقطع شکل‌گیری این منطقه، گزینه‌های مختلفی از جمله تولید برق، صادرات گاز از طریق مایع‌سازی و یا خط لوله و توسعه پتروشیمی برای مصرف گاز مطرح بود. در نهایت، تمرکز بر ایجاد منطقه پتروشیمی عسلویه و استفاده از گاز برای تولید محصولاتی مانند آمونیاک، اوره و متانول، سبب شد گاز برداشت‌شده از میدان مشترک به محصولات با ارزش افزوده تبدیل و صادر شود. در واقع منابعی که در طول این سال‌ها اگر برداشت نمی‌کردیم توسط شریک ما یعنی قطر برداشت و صادر می‌شد، با ارزش افزوده بیشتر از سوی ما به کشورهای دیگر صادر شد و درآمد ارزی کشور را افزایش داد؛ این ارزش‌آفرینی حاصل اتخاذ این رویکرد بسیار خردمندانه بود.

صنعت پتروشیمی در مقطع کنونی نیز با یک تصمیم راهبردی مهم دیگر مواجه است و آن تکمیل زنجیره ارزش است. با وجود چالش‌های ناشی از تحریم‌ها، محدودیت‌های سرمایه‌گذاری و دسترسی به فناوری‌های پایه، اتکا به توان داخلی در دستور کار قرار گرفته و هدفگذاری شده است که در حدود ۱۰ سال آینده، زنجیره محصولات نیمه خام کشور تکمیل شود؛ مسیری که صنعت پتروشیمی امروز در آن گام برمی‌دارد.

■ اگر بخواهیم از افراد تأثیرگذار در صنعت پتروشیمی نام ببریم، به نظر شما تأثیرگذارترین فرد یا افراد چه کسانی بوده‌اند؟

افراد متعددی در سطوح مختلف صنعت پتروشیمی نقش‌آفرین و تأثیرگذار بوده‌اند؛ از مدیران ارشد گرفته تا کارشناسان، کارکنان و کارگران این صنعت. بویژه در دوران جنگ تحمیلی، همکاران ما با ایستادگی در کنار صنعت پتروشیمی نقش بسیار مهمی در حفظ این صنعت ایفا کردند و آنچه امروز شاهد آن هستیم، مرهون تلاش‌ها و فداکاری‌های همان عزیزان است. در سطح راهبردی نیز مدیران برجسته‌ای در مقاطع مختلف نقش تعیین‌کننده داشته‌اند. مدیران بزرگی در این صنعت تلاش کرده‌اند و سبب جهش قابل توجه این صنعت شده‌اند. همه مدیران متناسب با شرایط زمان خود نقش مؤثری در پیشبرد صنعت پتروشیمی ایفا کردند. به نظر من، مجموعه این تلاش‌ها در دوره‌های مختلف، صنعت پتروشیمی امروز را شکل داده است.

تأمین و رونق صنایع پایین‌دستی در کشور مهم‌ترین دستاورد ماندگار صنعت پتروشیمی است که سبب شکل‌گیری بیش از ۱۵ هزار بنگاه کوچک و بزرگ در این حوزه شده است. افزون بر این، صنعت پتروشیمی با کسب رتبه نخست ارزآوری در بخش صنایع غیرنفتی، نقش بزرگی در اقتصاد کشور ایفا می‌کند

